

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства щодо запровадження спрощених процедур для суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва»

1. Мета

Проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства щодо запровадження спрощених процедур для суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва» (далі – проєкт Закону) розроблено Міністерством юстиції України з метою удосконалення положень Кодексу України з процедур банкрутства (далі – Кодекс) для надання добросовісним боржникам, які є суб'єктами мікропідприємництва та малого підприємництва (далі – ММП), можливості відновити свою платоспроможність або бути звільненими від боргів з мінімальними витратами та в короткі строки.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

План України (ініціатива Європейського Союзу «Ukraine Facility»), схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 244-р (далі – План України), з метою забезпечення ефективної ринкової економіки та сприятливого бізнес-середовища включає заходи щодо вдосконалення процедур банкрутства, зокрема, шляхом приведення законодавства з процедур банкрутства у відповідність з *acquis* ЄС і передовою практикою.

Згідно з положеннями Плану України одним з обґрунтувань необхідності проведення реформи 2 «Реформи банкрутства та неплатоспроможності і виконання судових рішень» визначено те, що провадження у справах про банкрутство (неплатоспроможність) є ключовими показниками для оцінювання інвесторами, представниками бізнесу та фінансовими установами ефективності судової системи та рівня захисту прав власності.

Відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року № 228, Міністерство юстиції України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань банкрутства та державну політику у сфері запобігання неплатоспроможності боржників. Мін'юст є державним органом з питань банкрутства.

Індикатором виконання кроку 3.7 реформи 2 Плану України є набрання чинності законодавством щодо спрощених процедур банкрутства для ММП.

Статтею 2 Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб», який введено в дію 28 серпня 2025 року, встановлено розподіл суб'єктів господарювання залежно від кількості працівників та обсягу доходів від будь-якої діяльності за рік:

суб'єктами мікропідприємництва є юридичні особи та фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та обсяг річного доходу від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро;

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 4651/11.5.1/4-26 від 13.01.2026

Підписувач Сугак Людмила Петрівна

Сертифікат 382367105294AF9704000000F08B0100F0112304

Дійсний з 02.07.2025 10:11:05 по 02.07.2026 10:11:05

суб'єктами малого підприємництва є юридичні особи та фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного доходу від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро;

суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та обсяг річного доходу від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро;

інші юридичні особи та фізичні особи – підприємці належать до суб'єктів середнього підприємництва.

Такий розподіл відповідає Рекомендаціям Європейської Комісії від 06 травня 2003 року щодо визначення мікро-, малих та середніх підприємств (2003/361/ЄС).

Враховуючи викладене, для запровадження спрощених процедур банкрутства з урахуванням необхідності запобігання зловживанням у процедурах банкрутства необхідним є визначення критеріїв для боржників – ММП, у разі відповідності яким стосовно боржника може бути відкрито провадження у справі про банкрутство за спрощеною процедурою.

Оскільки на цей час відсутні *acquis* ЄС, які регулюють застосування спрощених процедур банкрутства для ММП, при підготовці проєкту Закону досліджені рекомендаційні документи міжнародних організацій та аналітичні матеріали міжнародних організацій, зокрема Рекомендації Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) для законодавчих органів з питань законодавства про неспроможність та з питань неспроможності мікро- та малих підприємств, а також аналітичні матеріали та звіти Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейської Комісії («Enhancing insolvency frameworks to support economic renewal», «Study on a new approach to business failure and insolvency», «Study on a new approach to business failure and insolvency», «“Think Small First” a “Small Business Act” for Europe» та інші).

Також Міністерством юстиції України проаналізовано нормативно-правові акти країн Європи з питань банкрутства та неплатоспроможності для вивчення моделей спрощених (спеціальних) процедур неплатоспроможності та регулювання питання банкрутства ММП.

На виконання умов кроку 3.7 реформи 2 Плану України та за результатами проведеного вивчення міжнародних рекомендацій і практик застосування процедур банкрутства МСП в країнах – членах ЄС Міністерством юстиції України розроблено проєкт Закону.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону пропонується внести зміни до статей 1, 6, 33⁵, 37, 119 Кодексу та доповнити Кодекс новою Книгою шостою «Спрощені процедури банкрутства для суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва».

Проєктом Закону пропонується запровадити спрощені процедури банкрутства для ММП: спрощену процедуру санації (для суб'єктів, які мають намір відновити свою платоспроможність) та спрощену процедуру ліквідації

(для суб'єктів, які не мають достатньо активів для погашення кредиторської заборгованості і мають намір припинити свою діяльність).

Спрощення процедур полягає у:

виключенні обов'язкової процедури розпорядження майном та відповідно скорочення витрат в цілому на проведення процедури банкрутства;

необов'язковій участі арбітражного керуючого в процедурі (арбітражний керуючий залучається за бажанням боржника або кредитора на умовах договору);

відсутності необхідності проведення загальних зборів кредиторів та формування комітету кредиторів (проектом Закону пропонується визначити кількість кредиторів боржника одним із критеріїв можливості застосування спрощених процедур);

встановленні коротких строків проведення спрощених процедур та чітких умов можливості продовження таких строків;

розробці державним органом з питань банкрутства примірних форм документів для здійснення спрощених процедур банкрутства.

Враховуючи перераховані вище переваги застосування спрощених процедур, проектом Закону пропонується визначити критерії, за сукупності яких боржник – ММП зможе скористатись такими процедурами. Так, боржники – ММП на дату подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство за спрощеною процедурою повинні бути зареєстрованими у встановленому законодавством порядку юридичними особами або фізичними особами – підприємцями і здійснювати господарську діяльність не менше останніх 3 років та мати кредиторську заборгованість, яка:

для суб'єкта мікропідприємництва – не перевищує 2,5 мільйонів гривень перед не більш як 10 кредиторами;

для суб'єкта малого підприємництва – не перевищує 5 мільйонів гривень перед не більш як 15 кредиторами.

Зазначені критерії сформовані за результатами аналізу нормативно-правових актів країн – членів ЄС та з урахуванням реалій української економіки. Наприклад, законодавством Чехії передбачено, що боржник може скористатись спеціальними положеннями щодо процедури банкрутства, якщо він має не більше 50 кредиторів. У Португалії застосовуються спеціальні процедури для боржників, чії сукупні зобов'язання не перевищують 300 тисяч євро.

Ще одним критерієм для боржника, який має намір скористатись спрощеними процедурами, є відсутність заборгованості із виплати заробітної плати перед працівниками. Такий критерій відповідає рекомендаціям міжнародних організацій щодо необхідності захисту прав працівників у процедурах банкрутства та міститься у нормативно-правових актах країн – членів ЄС (відсутність боргів за трудовою діяльністю у боржників за спеціальною процедурою в Португалії, відсутність працівників у боржників у скороченому провадженні у Хорватії).

Положення проекту Закону враховують рекомендації міжнародних організацій щодо збереження боржником функцій щодо управління та розпорядження майном підприємства, застосування мораторію, вимог до заяви

про відкриття провадження та обов'язкових відомостей у плані санації, можливості переходу до інших процедур, права на оскарження судових рішень у спрощених процедурах та інші рекомендації.

За результатами здійснення спрощеної процедури санації боржник – ММП матиме змогу відновити діяльність у короткі строки, за результатами здійснення спрощеної процедури ліквідації боржник – ММП матиме змогу звільнитись від боргів та припинити свою діяльність.

4. Правові аспекти

У сфері правового регулювання діють положення Кодексу.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Закону не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

Реалізація положень проекту Закону щодо розробки державним органом з питань банкрутства примірних форм документів для здійснення спрощених процедур банкрутства не потребує додаткового фінансування з державного бюджету, оскільки виконання таких повноважень буде здійснюватись в межах затвердженої чисельності штату та фонду заробітної плати працівників Міністерства юстиції України.

6. Позиція заінтересованих сторін

Публічні консультації не проводились.

Проект Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект Закону розроблений з метою забезпечення функціонування ефективної ринкової економіки і сприятливого бізнес-середовища та приведення законодавства з процедур банкрутства (неплатоспроможності) у відповідність до передової практики країн ЄС шляхом надання суб'єктам мікропідприємництва та малого підприємництва можливості скористатись спрощеними процедурами банкрутства, у зв'язку з чим норми проекту Закону є такими, що спрямовані на реалізацію зобов'язань України у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції щодо виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони.

За результатом розгляду проекту Закону Генеральним директором Європейської Комісії з питань розширення та східного сусідства (DG ENEST) надано рекомендації, які враховані при доопрацюванні проекту Закону.

Уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини надано висновок від 28 листопада 2025 року № 6668-5.4-25 щодо відповідності проекту Закону положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

Положення проєкту Закону не впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, не створюють підстав для дискримінації.

Проєкт Закону не містить ризиків вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводились.

8. Прогноз результатів

Реалізація положень проєкту Закону забезпечить надання добросовісним боржникам – ММП можливості відновити свою платоспроможність або бути звільненими від боргів з мінімальними витратами та в короткі строки.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Боржники, які є ММП	Позитивний	<p>Економічно активні підприємства та фізичні особи – підприємці, які мають фінансові труднощі, зможуть скористатись спрощеною процедурою санації та відновити платоспроможність.</p> <p>Підприємства та підприємці, які не мають активів, достатніх для задоволення всіх кредиторських вимог, зможуть скористатись спрощеною процедурою ліквідації та припинити свою діяльність з мінімальними витратами</p>
Держава	Позитивний	Відновлення діяльності економічно активних підприємств та виведення з ринку підприємств та підприємців, які не можуть продовжувати здійснення господарської діяльності, у короткі строки

**Заступник Міністра юстиції України
з питань європейської інтеграції**

Людмила СУГАК